

Ki fizet adót Közép- és Kelet-Európában?

2017

Bevezető

Hat közép- és kelet-európai ország (Magyarország, Cseh Köztársaság, Szlovénia, Lengyelország, Lettország és Bulgária) részvételével arra vállalkoztunk, hogy megnézzük, az egyes országokban milyen adópozíciót élveznek a nagyvállalatok.

Erre a munkára Dimitar Sabev, az igazságos adózás bulgáriai szószólója inspirált bennünket, aki már 2015-ben végzett kutatást e témában.

Dimitar egyetlen egyszerű kérdést tett fel: A Bulgáriában működő tíz legnagyobb vállalat mennyi társasági adóval járul hozzá az állami költségvetéshez?

A válasz megdöbbentő volt. 2015-ben Bulgáriában a legnagyobb bevételt elért tíz cég nettó adótámogatásban részesült. Más szóval: ha egy csoportnak tekintjük a tíz legnagyobb bulgáriai céget, akkor megállapítható, hogy több pénzt kaptak vissza adó-visszatérítés és ellentételezés címén, mint amennyit befizettek az államkasszába.

Elhatároztuk, hogy a vizsgálatot megismételjük öt másik olyan országban is, ahol vannak kutatóink: a Cseh Köztársaságban, Lettországban, Szlovéniában, Lengyelországban és Magyarországon. Ugyan a többi vizsgált országban nem bukkantunk a bulgáriaihoz hasonló extrém eredményekre, felmerült néhány érdekesség. Például megállapítottuk, hogy Szlovéniában a térség egyik legismertebb cége, a Gorenje öt éve egy fillér társasági adót sem fizetett a cégnek otthont adó országnak. Ugyanakkor semmi nem mutat arra, hogy a Gorenje törvényellenesen cselekedett vagy cselekszik.

Azt is láthatjuk, hogy a térség adóparadicsoma címe nyilvánvalóan Magyarországot illeti. A kormány célja, hogy a társasági adókulcsot 9%-ra [csökkentse](#), de a legnagyobb cégek még ennyi adót sem fizetnek be. Az adómentességek és adókedvezmények miatt az országban a legnagyobb vállalatok kevesebb, mint 0,5% társasági adót fizetnek.

Tanulmányunk keretében azt is megvizsgáltuk, hogyan oszlanak meg az adóterhek a munkavállalók, a cégek és a fogyasztók között.

Ebben a tekintetben azt állapítottuk meg, hogy Magyarországon nem csak a tíz legnagyobb cégre igaz az, hogy viszonylag kevés adót fizetnek. A magyar vállalkozások általában kevesebbet adóznak a nyereségükből. Az országban az adóteher az állampolgárok vállát nyomja, ők fizetik be az adó nagyobb részét általános forgalmi adó, illetve a természetes személyeket sújtó egyéb adók formájában.

Tanulmányunkban a Cseh Köztársaság volt az egyetlen olyan ország, amelyben az összes adóbevételhez képest a befizetett társasági adó összehasonlítható volt az egyének által befizetett személyi jövedelemadó összegével. A többi országban mindenhol jelentős mértékben eltért a vállalatok és az egyének által befizetett adó összege.

Szakpolitikai ajánlások

Az adóösztönzők és adómegállapodások átláthatóbbá tétele

A jelentés megállapítja, hogy néhány nagyvállalat kedvező adóösztönzőket élvez, ami lehetővé teszi számukra, hogy kevesebb adót fizessenek.

Az EUODAD jelentése arra is rámutat, hogy az elmúlt években növekedett az adóhatóságok és a multinacionális cégek közötti adómegállapodások száma.

A nemzeti kormányok politikai döntéshozatalának javítása érdekében fontos, hogy a közvélemény pontosan tudja, mennyibe kerülnek az adóösztönzők, illetve a kormányok és multinacionális cégek közötti megállapodások.

A kormányoknak éppen ezért rendszeresen közzé kellene tenniük az adóösztönzők és a multinacionális cégekkel kötött megállapodásaik részletes költségeit.

Az országonkénti nyilvános beszámolási kötelezettség támogatása

Vizsgálataink során bizonyítékokat találtunk arra, hogy a közép- és kelet-európai országokat is érinti a multinacionális cégek nyereség-áthelyezési gyakorlata.

A nyereség-áthelyezés feltárásának egyik leghatékonyabb módja, ha a cégek országonként tennék közzé kimutatásaikat. Ezáltal világosabbá válna a közvélemény számára, hol termelnek nyereséget a multinacionális cégek, illetve átviszik-e nyereségüket a magasabb adókulcsú országokból azokba az államokba, ahol alacsonyabb adót kell fizetni.

A közép- és kelet-európai kormányoknak támogatniuk kellene azt, hogy az Európai Unión belül fogadják el az országonkénti teljes, nyilvános beszámolási kötelezettséget.

Részvétel az egységes konszolidált társasági adóalappal kapcsolatos uniós javaslatok vitájában

A tanulmányunk rávilágított arra, hogy a cégek kihasználják a különböző országok különböző adószabályait, hogy azok a lehető legkedvezőbbek legyenek számukra adózás szempontjából. Ezért az európai országoknak össze kellene fogniuk, hogy minden országban egyenlők

legyenek a feltételek és egységes szabályok szerint állapítsák meg az adóalapot. Ez megvalósulhat, ha elfogadják az Európai Bizottság javaslatát az egységes konszolidált társasági adóalappal kapcsolatban. Fontos lenne, hogy a közép- és kelet-európai országok pozitívan járuljanak hozzá ehhez az uniós szintű vitához.

Ki fizet adót?

A mondás szerint az életben csak két dolog biztos: a halál és az adók. Ám egyáltalán nem biztos, hogy az adókat ténylegesen ki fizeti meg.

Széles értelemben véve három adótípusról beszélhetünk:

- A munkát terhelő adókról, ilyen például a személyi jövedelemadó;
- A tőkét terhelő adókról, ilyen például a tőkenyereség adó és a társasági adó; és
- a fogyasztást terhelő adók, mint a dohány jövedékadója, a forgalmi adó és a hozzáadottérték-adó.

Ezeket az adókat a társadalom különböző szegmensei fizetik meg:

- A munkát terhelő adókat a dolgozók;
- A tőkét terhelő adókat a tőke tulajdonosai (pl. részvényesek);
- a fogyasztást terhelő adókat pedig a fogyasztók.

A legtöbb országban az adóteher jelentős részét kitevő társadalombiztosítási járulékok többnyire megoszlanak a munkáltatók és a munkavállalók között, de a munkáltatói és a munkavállalói járulékok is munkát terhelő adónak minősül.

A fogyasztási adók számítanak a legregresszívebb adóknak, ami azt jelenti, hogy arányosan nézve ezek az adók jobban sújtják az alacsonyabb jövedelmű polgárokat. Ennek az az oka, hogy akár gazdagok, akár szegények vagyunk, mindannyian fogyasztunk valamennyit saját fenntartásunk érdekében, és a kosárba kerülő alapvető termékek után ugyanannyi adót fizetünk.

Másrészt viszont, mivel a jövedelemadót és a társadalombiztosítási járulékot sokszor a jövedelem bizonyos százalékában állapítják meg, a magasabb jövedelműek többet fizetnek, mint az alacsonyabb jövedelműek ugyanannyi ledolgozott óraszám után.

Az adótehernek a fogyasztók, a vállalkozások és a dolgozók közötti megosztásáról azonban a nemzeti kormányok és parlamentek hivatottak dönteni.

Mit mondanak a közép- és kelet-európai országok a társasági adózásról és miért?

Az elmúlt években Európa szerte fellángolt a társasági adózásról szóló vita a politika, a média, a civil társadalom képviselői és más szereplők körében. A LuxLeaks majd a Panama Papers botrányai jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a figyelem középpontjába kerüljenek a nagy multinacionális cégek által alkalmazott adóelkerülési praktikák.

Míg a különböző adóelkerüléssel kapcsolatos ügyek Európa bizonyos részein jobban mozgósították a társadalmakat, a közép-kelet-európai országok civil társadalma és politikai pártjai körében kisebb visszhangot váltott ki a jelenség.

Közép- és Kelet-Európában az adókhöz más és más társadalmi jelentések társulnak, de egyik országban sem igazán tekintik őket a mindenki általi és mindenki részére történő igazságos újraelosztás tisztességes eszközének. Ráadásul a nyilvános vita is inkább a szavazók számára jobban látható adónemekre, a magánszemélyek által és a fogyasztás után fizetendő adókra koncentrál a társasági adó és a vállalatokat terhelő egyéb adók helyett. Ennek következtében a legkevésbé progresszív adóhoz, a hozzáadottérték-adóhoz kapcsolódó csalások elleni küzdelem szinte az általános adóvita szinonimája lett. A közép- és keleti-európai régióban a társasági adócsalás és adóelkerülés a közfelháborodás küszöbszintje alatt van.

A térség kormányai többnyire azt a szemléletet vallják, amely a munkahelyteremtés, a tőkebeáramlás, a regionális fejlesztés, stb. ígéretével támogatja és ösztönzi a külföldi tőkebefektetéseket. Az okok egy része a térség sajátos geopolitikai helyzetére vezethető vissza. Bár általánosítani nem lehet, vannak közös vonások: a térség legtöbb országa viszonylag nem túl régen nyerte el függetlenségét, a világpiacon nyitás felé vezető fokozatos átmenet az 1990-es évek elején kezdődött, sok ország viszonylag perifériális pozíciót foglal el az unión belül, fokozatosan építették le a közszolgáltatásokat, stb.

A sajátos történelmi és kulturális viszonyok azt jelentik, hogy a régió lakosságának nagy része az adópolitikával kapcsolatos együttműködésről folyó vitát a nehezen kivívott nemzeti és piaci szuverenitás elleni támadásként értelmezi. Az EU-n, sőt még a közép- és kelet-európai térségen belül is sok különböző adózási fennhatóság létezik egymás mellett, illetve egymás átfedésében, ami komplikálttá teszi az adóbevallást és kiskapukat hoz létre, amelyeket a cégek ki is használnak.

Agy a civil társadalom egyre nagyobb figyelmet fordít az igazságos adózásra, uniószerre erősödik az átláthatóbb, következetesebb és összehangolt adórendszer igénye. Az adózási szabályok harmonizálásának szükségessége – elsősorban a jobb transzparencia révén – nagyobb, mint valaha. Ha a közvélemény is tudomást szerezhet arról, mi folyik a nemzetközi és társasági adózás hátterében, a bírálatok megfogalmazása és az alternatív megoldások keresése is tudatosabbá válik.

Másodsorban intézkedések születhetnek az adóalap-erózió és nyereség-áthelyezés (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS) gyakorlatának felszámolására. A kifejezés egyike azon meghatározásoknak, melyek a profitnak az alacsonyabb adókulcsú országokba történő mozgását jelenti a ténylegesen fizetendő adó csökkentése érdekében. Végül pedig fel lehetne állítani egy globális hatáskörű adóhatóságot, amennyiben ezt a közvélemény és a politika is kívánatosnak tartaná. A szubszidiaritás elvével kapcsolatos aggodalmak ellenére látható az a nagyobb cél, amelynek előnyeiből mindenki és nem csupán néhány kiválasztott részesülne: erősebb állami szektor, jobb állami szolgáltatások, a népesség körében egyenletesen elosztott adóteher.

A jelentés készítésekor a regionális sajátosságokat és a nagyobb összefüggéseket is szem előtt tartottuk. Ugyan a közép- és kelet-európai régió valóban különbözik Nyugat-Európától, ám sok hasonlóságot is mutat abban, hogy mennyire nem hatékony és mennyire elavult a nemzetközi adórendszer. Ezért lényeges, hogy a potenciális alternatívákat Közép- és Kelet-Európa szempontjából is megvizsgáljuk és figyelembe vegyük. Ha a térség nyitottá válik az igazságos adózással kapcsolatos vitára és azt tapasztalataival segíti, minden remény megvan arra, hogy az EU, az OECD és az ENSZ is nyisson Közép- és Kelet-Európa igényei felé.

Általános megállapítások

Kutatási eredményeink azt sugallják, hogy szemben néhány közgazdász elméletével, mely szerint az alacsony és egységes adókulcsok a gazdasági aktivitás ösztönzése révén növelik a társasági adóbevételeket, a társaságokra és magasabb jövedelmű magánszemélyekre kivetett adók csökkentése pusztán az átlagpolgárok vállára teszi át az adóterhet. Ennek eredményeképpen az OECD átlagához képest aránytalanul magas adók terhelik az árut és szolgáltatásokat. Ráadásul az alacsonyabb és magasabb keresetűekre egyformán alkalmazott adókulcs tovább növeli a jövedelmi egyenlőtlenséget.

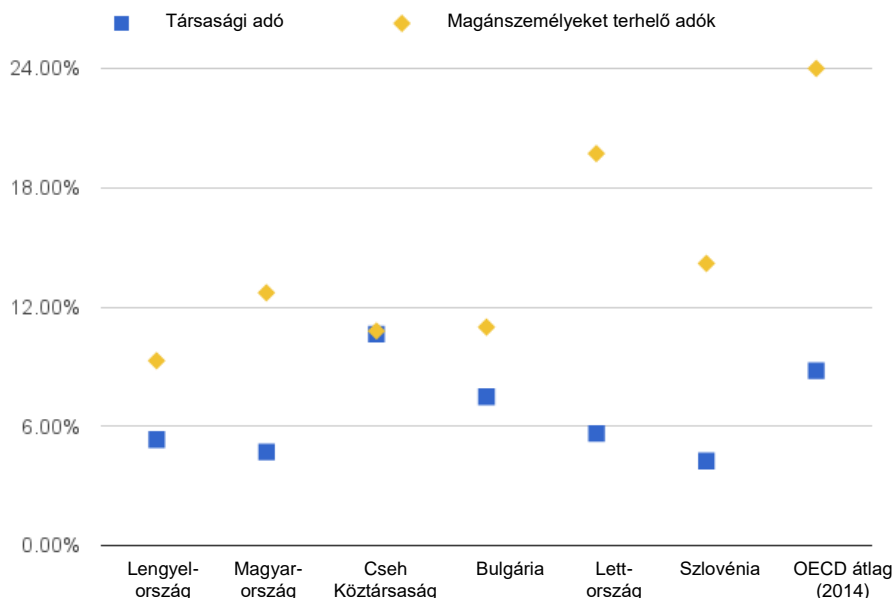
A közép- és kelet-európai kormányok egyre inkább kezdik felismerni ezt a problémát, és az egységes adókulcsot elsőként bevezető Észtország már meg is kezdte a visszakoázást.

Összességében arra a megállapításra jutottunk, hogy az általunk vizsgált hat ország közül ötben a GDP arányos társasági adóbevétel jelentősen elmaradt az OECD átlagától. A teljes adóbevételt nézve a vállalati közteherviselés mértéke egyedül a Cseh Köztársaságban haladja meg a 35 országot tömörítő OECD átlagát.

A kieső bevételt mindenhol magánszemélyekre háruló jövedelemadókkal kompenzálják, az ebből származó adóbevételek pedig minden ország esetében nagyobb arányban járulnak hozzá az országok GDP-jéhez, mint a vállalatok által befizetett adók. (Adózás **előtt** számolva, azaz a munkaerőt és a fogyasztást terhelő adók, például a hozzáadottérték-adó és a társadalombiztosítási járulékok figyelembe vétele előtt.)

A cégek és magánszemélyek által befizetett adók közötti rés a Cseh Köztársaságban a legkisebb, kevesebb, mint 1%. Lettországban a különbség 14% volt.

A társasági adó és a jövedelemadó aránya az összes adóbevételhez képest

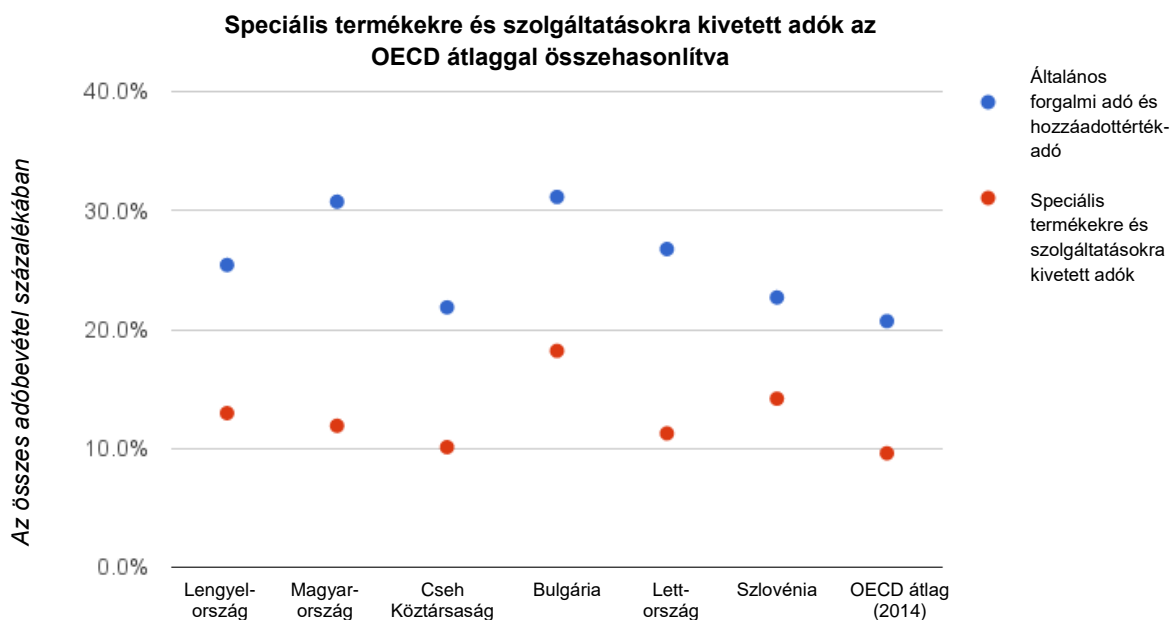

2015

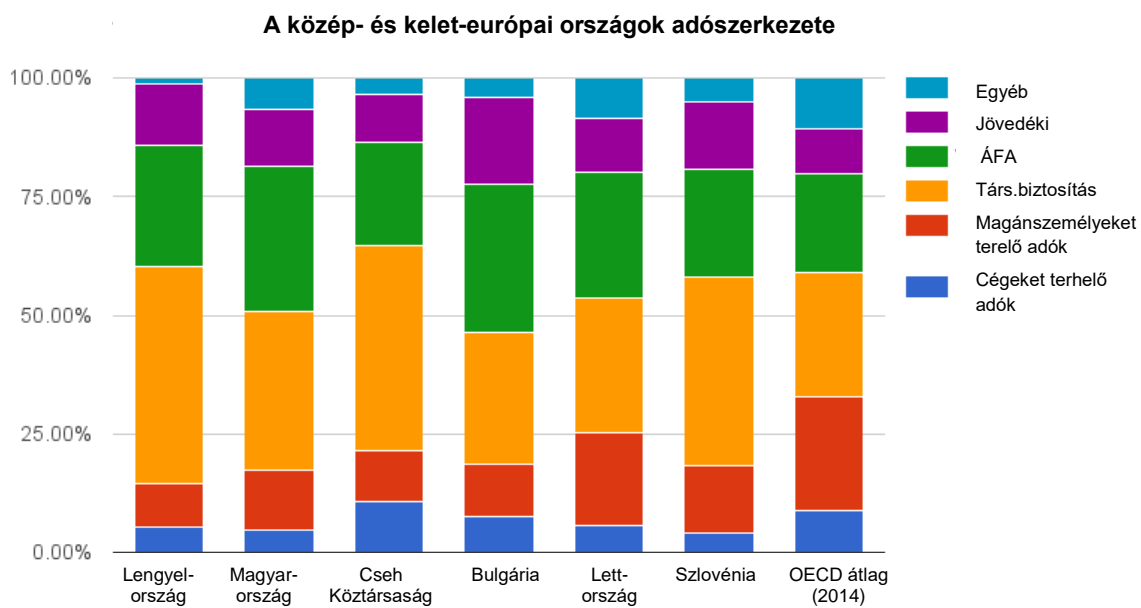
Az OECD átlaggal összehasonlítva azt láthatjuk, hogy hatalmas szakadék tátong a vállalatoktól illetve a magánszemélyektől származó adóbevételek között.

Az abszolút számok tükrében az is látható, hogy a Cseh Köztársaságon kívül a teljes adóbevétel százalékában mérve minden országban az OECD átlag alatt járultak hozzá a cégek a közteherviseléshez.

Ezt kompenzáló az országok adóbevételeinek sokkal nagyobb százalékát tették ki a fogyasztókra kivetett adók, mint a hozzáadottérték-adó (ÁFA), a forgalmi adó és a jövedéki adók. A fogyasztásra kivetett adókból származó bevétel minden általunk megvizsgált országban meghaladta az OECD átlagot, igaz a Cseh Köztársaságban és Szlovéniában csak minimális mértékben.

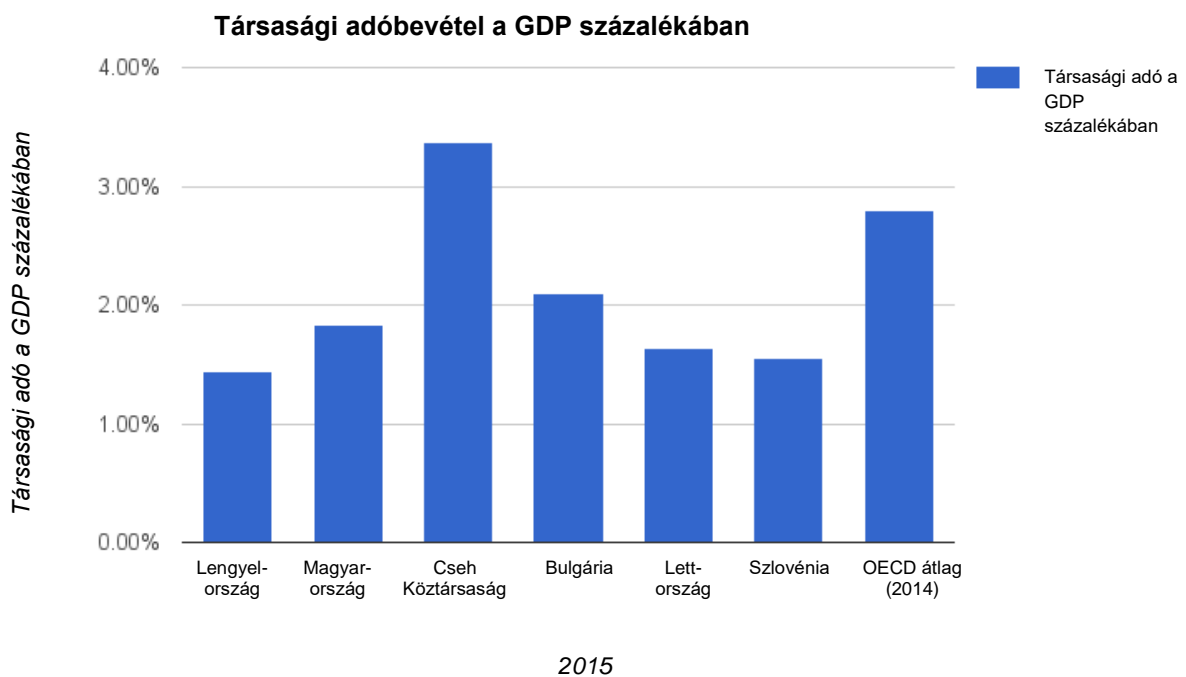
Az alábbiakban felvázoltuk az egyes országok adószervezetét, amely megmutatja, hogyan oszlanak meg a fogyasztással, munkával és üzleti nyereséggel kapcsolatos adókból származó bevételek.

2015

A következő grafikon a GDP-hez viszonyítva mutatja az adóbevételeket, hogy érthetőbbé tegyük, a többi gazdasági tevékenységhez képest mennyivel járulnak hozzá a vállalkozások a közteherviseléshez.

Itt megint azt láthatjuk, hogy 2015-ben a többi országhoz képest a Cseh Köztársaság viszonylag több adót szedett be a vállalatoktól, még a hasonló adókulcsokat alkalmazó országokhoz képest is. Például Lengyelországban a Cseh Köztársasáéhoz hasonló az adókulcs, a GDP-hez viszonyítva azonban jóval kevesebb társasági adóbevételezt realizált a lengyel állam.

Hogyan elemeztük a közép- és kelet-európai adóterheket?

A jelentésünkben olvasható országstatisztikákat az OECD statisztikai adatbázisából vettük a Cseh Köztársaság, Magyarország, Lettország és Szlovénia esetében. Annak ellenére, hogy az OECD tagállama, Lengyelországról nem szerepeltek adatok az OECD 2015-ös statisztikai adatbázisában. Ezért Lengyelország és Bulgária esetében a lengyel és a bolgár pénzügyminisztérium weboldalairól vettük az adatokat. A jelentésünkben szereplő valamennyi arányt hivatalos adatok felhasználásával számítottuk ki.

Az OECD adatbázisában található egyes adónemek definíciója eltér más országok definícióitól. Például az OECD meghatározása szerint a teljes adóbevétel tartalmazza a társadalombiztosítási járulékokat is, ám a lengyel pénzügyminisztérium által közölt

adóbevételek nem tartalmazzák ezeket. Igyekeztünk a lehető legjobban összehasonlítható adatokat használni, így Lengyelország esetében a társadalombiztosítási járulékokból származó bevételeket mi magunk adtuk hozzá a teljes adóbevétel tükörző adathoz.

Az OECD átlaghoz a 2014-es adatokat használtuk, mert a jelentés készítésekor még nem álltak rendelkezésre a 2015. évi adatok. Mivel az OECD átlagok nem nagyon változnak egyik évről a másikra, úgy véltük, hogy összehasonlításunk továbbra is helytálló.

Amikor a magánszemélyek és vállalatok által befizetett adókat vettük számba, az OECD adatbázisában szereplő széles körű adatokat vettük alapul, hogy a nyereség, jövedelem és tőkejövedelem után fizetett adókat is értékelni tudjuk. Ezért az egyszerű társasági adóbevétel helyett külön-külön figyelembe vettük a nyereség és a tőkejövedelem után fizetett adókat.

A közvetett adók vizsgálatakor szintén az OECD adatbank tágabb kategóriáit használtuk. A hozzáadottérték-adó vagy a forgalmi adó helyett az árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adókat vettük figyelembe. Erre azért volt szükség, mert a hozzáadottérték-adót (ÁFA) és a forgalmi adót sokszor egymás szinonimájaként használják, holott vannak országok, ahol egyáltalán nincs forgalmi adó, máshol van, viszont ott nem alkalmazzák a hozzáadottérték-adót. A tágabb kategória lefedi az árukat és szolgáltatásokat terhelő adókat, melyek a fogyasztók által fizetendő árat emelik meg. Ugyanez igaz a bizonyos áruk és termékek (például dohány és alkohol) után fizetendő adókra is, melyek az összes ilyen speciális termékre vonatkoznak.

Az egyes országokban érvényes adókulcsokkal kapcsolatos adatokat vagy az OECD adatbázisából vagy szakági kiadványokból, például a Deloitte adóismertetőjéből vettük.

A top tíz

A tíz legnagyobb vállalattal kapcsolatos adatokat a vizsgált országokban működő partnerszervezeteink (Glopolis, Demnet, Za Zemiata, Lapas, Ekvilib és IGO) gyűjtötték össze. Arra kértük őket, hogy mindegyik országban keressenek a bevételek alapján készült top tízes listát. Ezek gyakran üzleti kiadványokban szereplő listák alapján készültek.

Majd arra kértük a partnerszervezeteket, hogy gyűjtsenek adatokat a cégekről, a cégek bevételeiről, bruttó nyereségükről, adózás előtti nyereségükről és a cégek által befizetett adó összegéről. Az adatokat egy központi excel táblázatba vittük fel az országok és vállalatok közötti összehasonlítás megkönnyítése érdekében.

Az adatokat a cégek közétett éves beszámolóiból vettük.

Ezt követően további vizsgálatokat végeztünk azokon a cégeken, amelyek esetében az adókulcsok évek óta eltértek a törvényben megszabott adókulcstól. Ennek keretében az éves beszámolókhöz kapcsolódó jegyzeteket is tanulmányoztuk.

Ki fizet adót a Cseh Köztársaságban?

Társasági adókulcs - 19%

GDP	4.554.615.000.000 Kč
Összes állami adóbevétel	1.524.423.000.000 Kč
Társasági adó	162.100.000.000 Kč
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	164.500.000.000 Kč
Adó a GDP százalékában	33,47%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	10,63%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	10,79%
Társadalombiztosítási járulék összege	659.700.000.000 Kč
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	43,28%
Árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	333.274.000.000 Kč
Összes ÁFA százalékos arányban	21,86%
Specifikus árukat és szolgáltatásokat terhelő adók	154.100.000.000 Kč
Specifikus árukat és szolgáltatásokat terhelő adók %-os arányban	10,11%

Cseh Köztársaság

A vizsgált országok közül a Cseh Köztársaság teljesített a legjobban az alábbi területeken:

- 1) A társasági adóbevételek összege;
- 2) A társasági adóbevételek aránya a teljes adóbevételhez képest;
- 3) A társasági adóbevételek aránya a GDP-hez képest.

Tulajdonképpen ez volt az egyetlen ország, amely a vizsgálat során az OECD átlagnál magasabb eredményeket ért el, továbbá ahol szinte semmi eltérést nem tapasztaltunk a társaságok nyeresége és a magánszemélyek jövedelme után fizetett közvetlen adókból származó bevételek között. Ez a többi közép- és kelet-európai országtól és az OECD tagállamaitól is megkülönbözteti a Cseh Köztársaságot.

Érdekes módon a vizsgált országok közül az adókulcsok is a Cseh Köztársaságban a legmagasabbak, ami azt látszik sugallni, hogy az adókulcsok csökkentése nem vezet magasabb társasági adó bevételekhez.

Vállalati adatok nyilvánosságra hozatala

Úgy tűnik, hogy a Cseh Köztársaságban komoly problémák vannak a vállalati adatok nyilvánosságra hozatala körül. A 2015-ben legjobban teljesítő (a legnagyobb bevételt elérő) tíz cég közül négy még nem adta be éves beszámolóját vizsgálatunk idejéig.

A cseh törvények értelmében a cégek a mérlegzárást követő év végéig kötelesek benyújtani beszámolójukat. Más szóval, ha a mérleg fordulópontja a 2015-ös naptári év vége, előfordulhat, hogy a cégek csak 2016 decemberében teszik közzé beszámolójukat, azaz a többi országnál sokkal később, ami megnehezíti a vállalatok vizsgálatát.

2016 októberében a Foxconn, az Unipetrol, a Bosch Group CR, az Ahold és a Lidl még nem nyújtották be a cseh társaságokat nyilvántartó hatósághoz a 2015-ös számviteli évre vonatkozó beszámolójukat. Ugyanakkor az Unipetrol, mint tőzsdén jegyzett cég, a kimutatásait közzétette a saját honlapján. Az AHOLD még a 2014-es évre sem nyújtotta be beszámolóját. A cég állítása szerint egy másik céggel történt összeolvadás miatt két számviteli évet vontak össze egy beszámolási időszakba. Ennek eredményeként a 2014-es és 2015-ös év kimutatásai a 2015-ös évre vonatkozó határidőig (2016. decemberig) kerülnek benyújtásra. Az AHOLD kiemelte, hogy minden cseh számviteli törvényt szigorúan betartanak. Mivel a cégektől nem áll rendelkezésre 2015-re vonatkozó adat, úgy döntöttünk, hogy az alábbi táblázatban a 2014-es adatokat használjuk fel.

A top 11

A Cseh Köztársaságban működő 11¹ legnagyobb cég átlagos adókötelezettsége 21,67% volt, ami kissé magasabb a cseh törvényekben rögzített adókulcsnál. Ugyanakkor a cégek között jelentős különbségek tapasztalhatók. 2014-ben az RWE nyereségét 46% adó terhelte. Ám az előző években a cég a törvényben megszabott adókulcsnál lényegesen alacsonyabb mértékű adót fizetett, azaz itt valamilyen időzítési dologról lehet szó: a túlfizetéssel a cég az előző évi alulfizetést kompenzálta. Más cégek a törvényben meghatározott adókulcsnál kisebb adókulccsal adóztak. Az alábbiakban ennek okait próbáljuk feltárni.

2014	Forgalom	Adózás előtti nyereség	Adó	Profit-hányad	Adó a működési nyereség %-ában	Adó az adózás előtti nyereség %-ában
ŠKODA AUTO,	299.318.000.000 Kč	21.349.000.000 Kč	2.928.000.000 Kč	7,13%	13,56%	13,71%

¹ Amint azt már korábban az AHOLD kapcsán említettük, 2014-re és 2015-re nem álltak rendelkezésre adatok, ezért statisztikáinkban nem szerepel az AHOLD. A cseh BOSCH Csoportra vonatkozóan vannak éves kimutatások, ám azok nem a csoport egészére, hanem külön-külön a csoport tagjaira vonatkoznak. Ezért úgy döntöttünk, hogy az alábbi táblázatból kihagyjuk a BOSCH Csoportot.

a.s.						
ČEZ, a.s.	201.751.000.000 Kč	28.656.000.000 Kč	6.244.000.000 Kč	14,20%	16,90%	21,79%
AGROFERT, a.s	166.772.035.000 Kč	7.670.753.000 Kč	1.672.585.000 Kč	4,60%	21,11%	21,80%
RWE Supply&Trading CZ, a.s.	146.075.223.000 Kč	3.251.640.000 Kč	1.507.823.000 Kč	2,23%	115,19%	46,37%
FOXCONN CZ s.r.o.	125.099.465.000 Kč	1.524.211.000 Kč	106.349.000 Kč	1,22%	7,74%	6,98%
Energetický a průmyslový holding, a.s.	100.900.000.000 Kč	19.799.104.196	6.193.039.578	19,62%	26,59%	31,28%
UNIPETROL, a.s.	124.229.000.000 Kč	-1.362.000.000 Kč	-806.000.000 Kč	-1,10%	N/A	N/A
BOSCH Group ČR²	N/A	N/A	N/A	N/A		
AHOLD Czech Republic, a.s.	N/A	N/A	N/A	N/A		
České dráhy, a.s.	36.736.949.000 Kč	542.980.000 Kč	386.774.000 Kč	1.48%	20,76%	71,23%
O2 Czech Republic a.s.	37.372.000.000 Kč	4.505.000.000 Kč	990.000.000 Kč	12,05%	21,54%	21,98%
Lidl Česká republika v.o.s.	34.123.532.000 Kč	2.600.000.000 Kč	0 Kč	7,62%	0,00% (19,41%)	0,00%
METROSTAV a.s.	39.577.391.000 Kč	547.111.000 Kč	94.099.000 Kč	1,38%	19.64%	17,20%
Összesen / Átlag	1.311.954.595.000 Kč	89.083.799.196 Kč	19.316.669.578 Kč	6,40%		21,68%

Foxconn

A Foxconn viszonylag kevés adót fizetett, és kutatásaink szerint a Cseh Köztársaság top tízes csoportjába tartozó cégek közül már évek óta ez a cég fizet a legkevesebbet. Ennek háttérében valószínűleg a befektetési ösztönzők állnak. A Foxconn 2011. évi beszámolójában azt állt, hogy 2011-ben a cég speciális adóösztönzőt kapott egy új termék gyártásának beindításáért, de már 2009-ben is kapott egy 10 évre szóló adóösztönzőt.

² A Cseh Köztársaságban a Bosch Csoportnak több cége is működik. Éves beszámolók csak cégenként állnak rendelkezésre, az egész csoportra vonatkozóan nem. Ezért úgy döntöttünk, hogy ezeket az adatokat nem vesszük bele a statisztikai kimutatásainkba.

Unipetrol

Noha a cseh cégek általánosan jobb teljesítményt nyújtanak az adófizetés terén, a Cseh Köztársaságban is van bizonyíték arra, hogy a multinacionális cégek élnek a nyereség-áthelyezés gyakorlatával. Az Unipetrol a lengyel Orlen Csoport része. A cég a Cseh Köztársaságban olajfinomítással foglalkozik, benzinkutakat üzemeltet és műanyagot gyárt. A legutóbbi öt év közül négyben a cég csehországi leányvállalata veszteséges volt.

Maga az Orlen Csoport nem veszteséges. A PKN Orlen Lengyelország legnagyobb cége forgalom tekintetében, és 2015-ben körülbelül 3,5 milliárd zloty nyereséget könyvelt el. Profithányada 2015-ben mintegy 4 százalékos volt, és a cég a 2011 és 2015 közötti ötéves időszakban négy évben termelt nyereséget. Csupán 2014-ben, az olajár zuhanásakor lett veszteséges.

Az Unipetrol Csoport és az Orlen Csoport között jelentős tranzakciókra került sor. Például az Unipetrol 2013-as éves beszámolójából kiderül, hogy a cég 57 milliárd korona értékben vásárolt a PKN Orlentől. Ez lényegesen több volt, mint az adott évi forgalmának (99,4 milliárd korona) a fele. A nyereség-áthelyezés tekintetében jelentős kockázati tényezőnek számítanak az ilyen nagy összegű, kapcsolt vállalkozások közötti tranzakciók.

Az Unipetrol részvényeinek 60%-a az Orlen, további 20%-a pedig a Paulinino limited cég tulajdonában van. Az utóbbi, ciprusi céget azzal a céllal alapították, hogy névtelenségbe burkolózó befektetők befektetéseit kezelje.

Az Unipetrol elfogadta az általunk bemutatott adatokat és nem kívánta kommentálni azokat.

Lidl

A Lidl áruházláncsal kapcsolatos adatok esetében anomália merült fel. A Lidlt a Cseh Köztársaságban speciális társasági formában alapították: általános kereskedelmi partnerség vagy v.o.s. Ilyen partnerségben maga a cég nem fizet adót, a nyereség utáni adófizetési kötelezettség a partnereket terheli.

Ez a cégforma általában a professzionális szolgáltatást nyújtó vállalkozásoknak van fenntartva, például építészeknek, ügyvédeknek és könyvelőknek. Nagy kereskedelmi vállalatot ritkán alapítanak ilyen formában. A vizsgált országokban nem találtunk más, ilyen szerkezetű céget.

A Cseh Köztársaságban a Lidlnek két partnere van: a német Beteiligungs GmbH és a cseh Lidl Holding s.r.o.

Oknyomozóinknak sikerült bepillantást nyerni a Beteiligungs és a Lidl Holdings közötti partnerségi szerződésbe, amelyből kiderült, hogy a nyereség megosztásáról való megállapodás szerint a Lidl Csehországban megtermelt nyereségének 99,99%-a megy Németországba és csupán 0,01%-a marad a Cseh Köztársaságban.

Szembesítéskor a cég azt nyilatkozta, hogy a német partner csehországi adóalany és ott fizet adót. 2014-ben a két partner 504.694.930 cseh korona adót fizetett a cseh államnak, ami azt jelenti, hogy nyereségük körülbelül 19,5%-át fizették be adó formájában.

Ki fizet adót Magyarországon?

Társasági adókulcs: 10% az 500 millió Ft alatti nyereség után, 19% az 500 millió Ft feletti nyereség után

GDP	33,999,000,000,000.00 Ft
Összes állami adóbevétel	13,280,871,000,000.00 Ft
Társasági adó	Ft625,196,000,000.00 Ft
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	1,688,645,000,000.00 Ft
Adó a GDP százalékában	39.06%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	4.71%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	12.71%
Társadalombiztosítási járulék összege	4,428,900,000,000.00 Ft
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	33.35%
Árukát és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	4,082,900,000,000.00 Ft
Összes ÁFA százalékos arányban	30.74%
Vám	1,581,200,000,000.00 Ft
Vám százalékos arányban	11.91%

Annak ellenére, hogy Magyarország az alacsony adókulcsairól híres, az állam nagyon sok, GDP arányosan a szomszédos országoknál több adót szed be. Ugyanakkor a cégek viszonylag kevés adót fizetnek a nyereségük után. Nyereség- és általános forgalmi adó (hozzáadottérték-adó) formájában a magánszemélyek vállalt sokkal nagyobb adóteher nyomja. Magyarországon a munkaadók a munkavállalóknál magasabb társadalombiztosítási járulékot fizetnek (27%-ot a 18,5%-kal szemben).

A top 11

Magyarországi vizsgálataink során néhány jelentős megállapításra bukkantunk.

Magyarország Közép- és Kelet-Európa adóparadicsoma. A közelmúltban a magyar kormány bejelentette, hogy az országban a társasági adókulcsot 19%-ról (ami a kisebb cégek esetében már most 10%) 9%-ra csökkenti. Ez azonban feleslegesnek tűnik, mert az ország tíz legnagyobb cége 1% van annál is kevesebb adót fizetett. A top tízbe tartozó magyar cégek nyereségük után csak 0,35 százalékos adót fizettek 2015-ben. Kivételnek számított a Samsung, amely 2015-ben körülbelül 16% adót fizetett.

2015	Forgalom	Adózás előtti nyereség	Adó	Profit-hányad	Adó az adózás előtti nyereség %-ban
GE Infrastructure CEE Holding Kft.	0 Ft	2.865.595.000.000 Ft	68.000.000 Ft	N/A	0,0024%
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	1.887.477.000.000 Ft	-190.072.000.000 Ft	70.000.000 Ft	-10,07%	
Audi Hungaria Motor Kft.	2.610.668.998.880 Ft	138.316.063.200 Ft	0 Ft	5,30%	0,00%
Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.	1.064.867.889.600 Ft	20.942.091.840 Ft	342.240.160 Ft	1,97%	1,63%
Samsung Electronics Magyar Zrt.	758.586.000.000 Ft	28.407.000.000 Ft	4.522.000.000 Ft	3,74%	15,92%
Magyar Suzuki Zrt.	618.577.953.600 Ft	18.301.237.760 Ft	215.926.926 Ft	2,96%	1,18%
Wizz Air Hungary Kft.	492.606.646.400 Ft	71.623.625.040 Ft	726.751.520 Ft	14,54%	1,01%
Flextronics International Kft.	508.350.320.000 Ft	3.675.402.560 Ft	5.009.920 Ft	0,72%	0,14%
MVM Magyar Villamos Művek Zrt.	12.364.000.000 Ft	24.365.000.000 Ft	66.000.000 Ft	197,06%	0,27%
Robert Bosch Elektronika Kft.	459.030.788.800 Ft	13.468.856.800 Ft	497.234.560 Ft	2,93%	3,69%
Hankook Tire Magyarország	220.148.000.000 Ft	57.667.000.000 Ft	4.258.000.000 Ft	26,19%	7,38%
Összesen	8.632.677.597.280 Ft	3.052.289.277.200 Ft	10.771.288.960 Ft	35,36%	0,35%

Összességében Magyarországon a nagyvállalatok a kis cégekhez képest viszonylag kevéssel járulnak hozzá a közteherviseléshez.

Magyarországon a top tízbe tartozó cégek 25%-kal járulnak hozzá az ország GDP-jéhez. Ugyanakkor ha az adófizetést nézzük, vizsgálataink szerint ezek a cégek az összes befizetett társasági adóból kevesebb, mint 2%-kal részesednek.

Ahhoz, hogy ilyen alacsonyra tudja levinni az adókulcsokat, a magyar állam számos adókedvezményt és adólevonási lehetőséget kínál a cégek számára. Ezek közül a legelhíresültebb a sporttal kapcsolatos adókedvezmény, amely alapján a cégek az adójukból levonhatják a sportcsapatoknak juttatott támogatásaikat. A visszaigényelhető összeg magasabb, mint a befizetett összeg, azaz az állam támogatja a cégeket azért, hogy azok sportklubok finanszírozásához járuljanak hozzá.

General Electric

2015-ben a GE Infrastructure CEE Holdings óriási, 3 billió forint (8,9 milliárd euró) pénzügyi bevételt kapott a GE más cégeitől, ám ezután csak 0,002% adót fizetett. Ugyanakkor viszonylag gyakori dolog, hogy a cégekkel nem fizettetnek adót a 100%-os tulajdonukban álló cégektől kapott osztalékok után.

A cég kiemelte, hogy a GE más magyarországi leányvállalatai 300 milliárd forintnyi helyi iparüzési adót fizettek 2015-ben.

Gyártó cégek

Az alacsony magyarországi adókulcsok ellenére úgy tűnik, van bizonyíték arra, hogy egyes cégek továbbra is alkalmazzák a nyereség-áthelyezés gyakorlatát és a profitot kiviszik Magyarországról. A nagy multinacionális gyártó cégek, mint az Audi, a Suzuki és a Mercedes Benz óriási üzemeket működtetnek Magyarországon. Majdnem mindegyikük a törvényben megszabott adókulcsnál kisebb mértékű adót fizet. Ráadásul, érdekes módon, ezek a cégek viszonylag kis nyereséget termelnek Magyarországon.

Megnéztük a Magyarországon működő nagy gyártó cégek működési profithányadát és összevetettük őket ugyanezen cégek globális jelentéseiben szereplő működési profithányadával. Megállapítottuk, hogy a multinacionális cégek magyarországi tevékenységeinek a nyereségessége kivétel nélkül elmaradt ugyanezen cégek globális nyereségességétől.

Cég	Globális működési profithányad	Magyarországi működési profithányad
Audi	8,28%	5,30%
Mercedes Benz autók	9,46%	1,97%
Bosch	6,50%	2,93%
Suzuki	5,95%	2,95%
Samsung	13,16%	3,74%

Ennek háttérében az állhat, hogy a vállalati költségek Magyarországon magasabbak, mint máshol. Az ilyen eltéréseket mutató országokban ez azt sugallja, hogy a cégek a nyereség-áthelyezés gyakorlatát alkalmazzák és transzferárazással viszik ki a nyereséget az országból.

Ki fizet adót Bulgáriában?

Társasági adó: 10%

GDP	88.571.000.000 leva
Összes állami adóbevétel	24.855.600.000 leva
Társasági adó	1.860.400.000 leva
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	2.731.200.000 leva
Adó a GDP százalékában	28,06%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	7,48%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	10,99%
Társadalombiztosítási járulék összege	6.947.100.000 leva
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	27,95%
Árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	7.740.000.000 leva
Összes ÁFA százalékos arányban	31,14%
Vám	4.525.000.000 leva
Vám százalékos arányban	18,21%

A bulgáriai adórendszert vizsgálva láthatjuk, hogy a cégek összességében több adót fizetnek, mint a vizsgált országok bármelyikében, és jobban egyensúlyban van a cégek és a magánszemélyek által a jövedelem után fizetett adó is. A társadalombiztosítási járulékok szintje viszonylag alacsony.

Ám a magánszemélyekre háruló, viszonylag alacsony jövedelemadóból származó bevételt az állam a magánszemélyekre kivetett más közvetett adókkal pótolja. A vizsgálatunkban szereplő többi országhoz képest Bulgária több bevételre tesz szert jövedéki adókból, bizonyos termékekre, mint alkoholra és dohányra kivetett adókból, és hozzáadottérték-adóból. Ezek az adók természetesen emelik a megélhetési költségeket és általában regresszívebbnek tekinthetők, mint a közvetlen adók.

A top tíz

2015	Forgalom ('000)	Adózás előtti nyereség ('000)	Adó ('000)	Profit-hányad	Adó az adózás előtti nyereség százalékában
Lukoil Neftohim	5.018.494 leva	-143.036 leva	-20.989 leva	-2,85%	N/A
Aurubis Bulgaria	4.193.984 leva	242.934 leva	23.958 leva	5,79%	9,86%
Bolgár Nemzeti Villamosművek	3.200.564 leva	-203.968 leva	-175.914 leva	-6,37%	N/A
Lukoil Bulgaria	2.997.370 leva	-6.458 leva	-1291 leva	-0,22%	N/A
Kaufland Bulgaria	1.487.325 leva	92.021 leva	9.717 leva	6,19%	10,56%
CEZ Electro Bulgaria	1.401.593 leva	9.771 leva	1.090 leva	0,70%	11,16%
Bulgargaz	1.399.550 leva	23.863 leva	3.498 leva	1,71%	14,66%
OMV Bulgaria	1.024.522 leva	37.332 leva	3.814 leva	3,64%	10,22%
Express Logistic and Distribution	990.594 leva	-426 leva	83 leva	-0,04%	-19,48%
Saxa	942.381 leva	18.222 leva	1.885 leva	1,93%	10,34%
Összesen	22.656.377 leva	213.291 leva	-156.118 leva	0,94%	-73,19%

Bulgáriában nem kell adót fizetned, ha elég nagy vagy

Dimitar Sabev³

A 2015. évi forgalom alapján a top tízbe sorolt bulgáriai cégek összesen 44 millió leva (22,5 millió euró) társasági adót fizettek. Ez viszonylag alacsony hozzájárulásnak számít az állami költségvetéshez.

Bulgáriában a top tízes csoport összesített árbevétele a GDP közel egynegyedét tette ki. Ennek ellenére tavaly ezek a cégek az éves állami társasági adóbevételekhez mindössze 2,3 százalékkal járultak hozzá.

Ez csak a szomorú történet egyik fele, hiszen Bulgáriában a top tízes csoport tagjai nem fizetik, hanem szó szerint kapják az adót. A társasági adóval kapcsolatos törvények lehetővé teszik a korábbi veszteségeknek az adóalapból való levonását, és Bulgáriában sok olyan cég van,

³ Dimitar Sabev az igazságos adófizetésért folytatott kampány egyik bulgáriai szószólója, aki már 2015-ben is végzett kutatást e témában.

amelyek évekig veszteséget tüntetnek fel a kimutatásaikban. Ezeket a veszteségeket újra és újra levonják, így végül a jövőbeli adólevonások miatt a cég eszközei gyarapodnak. Ily módon a top tíz könyvelői 2015-re 156 millió leva adót igényeltek vissza. Más szóval, a nagy üzlet valóban „az állam az államban” rejlik.

Ugyanakkor az ilyen jellegű adóvisszatérítést legnagyobb mértékben maga az állam, a Bolgár Nemzeti Villamosművek veszi igénybe. 2015-ben és 2016-ban ez a cég számolta el a legnagyobb adóvesztést Bulgáriában.

Az országban működő cégek egy része különféle technikákat alkalmaz a nyereség és a fizetendő adó csökkentésére. Egyesek óriási költségeket könyvelnek el külső szolgáltatásokért. Például tanácsadási és menedzsment szolgáltatásokért napi több ezer eurót is „kifizetnek”.

A tulajdonosok „hitelt” adnak a cégeknek, majd 10%-os vagy annál magasabb kamattal kéri azt vissza. Egyes kereskedelmi láncoknál kapcsolt vállalkozások tulajdonában állnak az üzletek, és saját maguknak a piacinál lényegesen magasabb bérleti díjakat számítanak fel. Mások óriási összegeket fizetnek ki saját védjegyeik után, melyek gyakran offshore cégek kezében vannak. Így a nyereséget Lichtensteinbe vagy a Brit Virgin-szigetekre pumpálják át.

Észrevettük, hogy az adóelkerülést folytató holding cégek milyen sok alkalommal szerveznek leányvállalatokat a Bulgáriában működő gyártó cégek „fölé” és „alá”. Ezek a leányvállalatok drága alkatrészeket és anyagokat szállítanak az anyacégnek és irreálisan magas forgalmazási díjakat számítanak fel.

Vállalati adatok nyilvánosságra hozatala

Érdemes megjegyezni, hogy az adókkal kapcsolatban viszonylag magas az átláthatóság Bulgáriában. A Kereskedelmi Nyilvántartás átfogó és mindenki számára hozzáférhető adatokat tartalmaz a cégek pénzügyi eredményeiről.

Ennek ellenére Bulgária jó példája annak, hogy az átláthatóság nem vezet automatikusan a magasabb szintű nyilvános elemzéshez és diskurzushoz. Azzal, hogy reklámozzák-e magukat a nemzeti médiában vagy sem, és ennek megfelelően bevételt biztosítanak vagy vonnak el, a legnagyobb cégek még az adózással kapcsolatos megnyilvánulásokat is befolyásolni tudják a nemzeti médiában.

A Nemzeti Adóhatóság (NRA) azzal van elfoglalva, hogy ne ijessze el a külföldi befektetőket. És a politikusok – jobb és bal oldalon egyaránt – elfogadják azt a helyzetet, hogy az Európai Unión belül Bulgáriában a legalacsonyabbak a közvetlen adók. Úgy látszik, hogy a politikusok nem ismerik fel azt, hogy érdemes az adócsalás és az adóelkerülés ellen harcolni. Ugyanakkor Bulgáriában az EU átlagához képest sokkal magasabbak a közvetett adók, következésképpen a közvélemény körében általános az elkeseredés az igazságtalan adóztatás miatt.

Sok multinacionális cég profitál a bulgáriai adórendszer lazaságából, ám a Lukoil Bulgária esete igazán egyedinek számít. Az orosz olajóriás a legnagyobb Bulgáriában működő cég, ennek ellenére az elmúlt évtizedben 1,7 milliárd leva veszteséget jelentett az országban, és nem meglepő módon egy fillér társasági adót sem fizetett Bulgáriában. Ugyanakkor Oroszországban a cég óriási nyereségeket könyvelt el és ennek következtében jelentős mennyiségű adóval járult hozzá az ország adóbevételeihez. Mindössze egy év alatt a cég Oroszországban körülbelül 1,5 milliárd dollárnyi társasági adót fizetett.

A Lukoil nem reagált a témával kapcsolatos megkeresésünkre.

Bulgáriában az adózás általános helyzete nagyon elszomorító: ha egy cég elég nagy, megengedheti magának, hogy ne fizessen adót. Az „okos” Nagy Üzletek által az államháztartási rendszerben nyitott kiskapukat a hétköznapi – és közömbös – kisemberekre kivetett súlyos, láthatatlan adókkal ellentételezik.

Ki fizet adót Lengyelországban?

Társasági adó - 19%

GDP	1.798.302.000.000 zł
Összes állami adóbevétel	484.293.000.000 zł
Társasági adó	25.813.386.000 zł
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	45.040.043.000 zł
Adó a GDP százalékában	26,93%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	5,33%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	9,30%
Társadalombiztosítási járulék összege	221.673.000.000 zł
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	45,77%
Árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	123.120.798.000 zł
Összes ÁFA százalékos arányban	25,42%
Vám	62.808.633.000 zł
Vám százalékos arányban	12,97%

Az általunk vizsgált országok közül a lengyelországi adórendszer támaszkodik leginkább a társadalombiztosítási befizetésekre, és a többi országhoz képest viszonylag nagyobb szerepet játszanak a közvetett adók, a jövedéki adók és a hozzáadottérték-adó, mint a közvetlen adók. A cégek és a magánszemélyek is viszonylag kevesebb közvetlen adót fizetnek a jövedelmeik után, holott a jövedelemadó a progresszívebb adónemek közé tartozik: a tehetősebbek többet fizetnek. Ezzel szemben a hozzáadottérték-adó formájában az alapvető árucikkekre kivetett adót a szegényebbek is kötelesek megfizetni.

Összességében a lengyelországi cégek viszonylag kevés adót fizettek. A társasági adóból származó bevételek az ország összes adóbevételének az 5,3%-át tette ki, ami Magyarország után a második legalacsonyabb szint. Az általánosan alacsony lengyelországi adóalappal együtt ez azt jelenti, hogy a cégek GDP arányosan kevesebb közvetlen adót fizetnek, mint a vizsgált országok bármelyikében.

A top tíz

A bevétel tekintetében a top tízbe tartozó cégeket vizsgálva arra az érdekes megállapításra jutottunk, hogy e cégek nyereségessége igen alacsony. 2015-ben átlagos profithányaduk 0,75% volt. Az alacsony nyereségesség magyarázatot adott arra a jelenségre, hogy noha a törvényben meghatározott adókulcs alapján fizetik az adót, a Lengyelországban működő cégek mégsem járulnak hozzá jelentősen az állam adóbevételeihez. Mivel Lengyelországban több veszteséges cégnek is kellett valamennyi társasági adót fizetni, 2015-ben a lengyel cégek által befizetett társasági adó meghaladta a nyereségük összegét. Ha csak a nyereséges cégeket nézzük, a lengyel cégek által fizetett nyereségadó a törvényben meghatározott 19%-kal volt egyenlő.

2015	Forgalom	Működési nyereség	Adózás előtti nyereség	Adó	Profit-hányad	Adó az adózás előtti nyereség %-ában
PKN ORLEN S.A.	88.336.000.000 zł	4.340.000.000 zł	3.698.000.000 zł	465.000.000 zł	4,19%	12,57%
Jerónimo Martins	39.253.872.516 zł	2.741.838.624 zł	1.482.586.089 zł	367.093.262 zł	6,98%	24,76%
PGNiG Csoport.	36.464.000.000 zł	3.290.000.000 zł	3.014.000.000 zł	878.000.000 zł	8,27%	29,13%
PGE S.A. ⁴	28.542.000.000 zł	-3.589.000.000 zł	-3.756.000.000 zł	461.000.000 zł	-13,16%	-12,27%
Grupa Lotos S.A.	22.709.442.000 zł	423.398.000 zł	-195.274.000 zł	68.026.000 zł	-0,86%	-34,84%
Eurocash SA	20.318.212.635 zł	325.082.188 zł	265.637.627 zł	35.426.257 zł	1,31%	13,34%
KGHM S.A.	20.008.000.000 zł	506.000.000 zł	-5.122.000.000 zł	-113.000.000	-25,60%	N/A
PZU S.A.	18.359.044.000 zł	2.939.000.000 zł	2.944.000.000 zł	602.000.000 zł	16,04%	20,45%
Tauron S.A.	18.375.224.000 zł	-1.901.141.000 zł	-2.187.771.000 zł	-383.556.000 zł	-11,91%	N/A
PKO BP	14.338.809.000 zł	3.152.635.000 zł	3.190.750.000 zł	589.497.000 zł	22,25%	18,48%

⁴ A PGE megerősítette az adatainkat, de rámutatott arra, hogy az általunk használt adózási adat csak a jelenlegi adóterhet mutatja, ám nem tartalmazza az elhatárolt adót. Állításuk szerint az általunk használt többi adat nem adózási, hanem könyvelési adat, ezért az arányok félrevezetőek lehetnek. A PGE állítása szerint az effektív adókulcs 19% volt, amint az a 2015-ös pénzügyi beszámolójának 8.2 megjegyzésében szerepel.

Összesen	306.704.604.151 zł	12.227.812.812 zł	3.333.928.716 zł	2.969.486.519 zł	0,75%	89,07%
-----------------	---------------------------	--------------------------	-------------------------	-------------------------	--------------	---------------

Az általunk megvizsgált lengyel cégek esetében bizonyára alacsonyabb a nyereség-áthelyezés kockázata, mint a többi cégnél. Ennek az az oka, hogy Lengyelországban még mindig sok a 100%-ban vagy a jelentős részben állami tulajdonú nagyvállalat. Az állami tulajdonban lévő cégeknél pedig kisebb a nyereség-áthelyezés motivációja.

A vizsgálatainkban szereplő alacsony nyereségesség oka az lehet, hogy a legnagyobb lengyel cégek között dominálnak az olaj- és gázipari cégek. Az energia- és bányaiipari cégek termékei iránti keresletcsökkenés miatt a közelmúltban meredeken zuhant a cégek nyeresége.

Vállalati adatok nyilvánosságra hozatala

Lengyelországban meglehetősen átláthatatlan a vállalati adatok nyilvánosságra hozatala. A dokumentumok és céges beszámolók online nem elérhetők. Az adatokat látni kívánó személynek személyesen kell elmenniük a cégnyilvántartóba. A vizsgálatunkban szereplő minden más országban online is elérhetőek voltak a társasági kimutatások.

Ki fizet adót Lettországban?

Társasági adókulcs: 15%

GDP	24.348.500.000 €
Összes állami adóbevétel	7.100.000.000 €
Társasági adó	400.000.000 €
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	1.400.000.000 €
Adó a GDP százalékában	29,16%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	5,63%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	19,72%
Társadalombiztosítási járulék összege	2.000.000.000 €
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	28,17%
Árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	1.900.000.000 €
Összes ÁFA százalékos arányban	26,76%
Vám	800.000.000 €
Vám százalékos arányban	11,27%

Tanulmányunkban megállapítottuk, hogy a magánszemélyek és a cégek által fizetett közvetlen adók között Lettországban a legnagyobb a szakadék. Az állami adóbevételeknek összesen 5,6%-a származott társasági adóból, 19,7%-a pedig a magánszemélyek által fizetett jövedelemadóból.

Lettországban az állami bevételekhez viszonylag nagy arányban, 27%-kal járult hozzá a hozzáadottérték-adó, de a társadalombiztosítási járulékok 28%-os szintje a második legalacsonyabb volt.

A top tíz

Lettországban a legnagyobb bevétellel rendelkező cégek körében domináns szerep jut az energia- és közüzemi szektornak: az első tíz vállalat közül öt ebben az iparágban tevékenykedik.

Össességében a lett cégek által fizetett társasági adó a törvényben meghatározott adókulcs közelében mozog. A trendtől csupán egy cég, a Latvenergo tér el lényeges mértékben.

A Latvenergo éves kimutatásai szerint a cég 2015-ben csupán 8%-kal, 2014-ben pedig mindössze 0,0001%-kal adózott a nyeresége után.

A beszámolóban az állt, hogy a cég mindezt úgy tudta elérni, hogy kihasználta az új technológia bevezetésére vonatkozó adóösztönző adta lehetőségeket. Ez különösen annak fényében érdekes, hogy 2015-ben a Latvenergo messze a legnagyobb profithányaddal működött.

Az Elko Grupa folyamatosan a törvényben megszabottnál alacsonyabb adókulccsal adózik. 2015-ben a vállalat nyereségének csupán 5%-át fizette be adóba. 2014-ben és 2013-ban a cég körülbelül 12%-kal, 2012-ben és 2011-ben pedig 6%-kal, illetve 4,5%-kal adózott. A NESTE Latvija szintén csak 7,17% adót fizetett 2015-ben és 1,28%-ot 2014-ben.

A lengyel PKN Orlen Csoport lettországi leányvállalata egy másik figyelemreméltó problémát vetett fel: Az elmúlt öt év mindegyikében az Orlen Latvija működési profithányada pontosan 0,6% volt. Ez azt sugallja, hogy a cég bevételeire és kiadásaira nem hatottak a legtöbb céget befolyásoló normális piaci erők. Mindez jelezheti azt, hogy a cég a nyereség-áthelyezés gyakorlatát alkalmazza és a lett leányvállalatánál a profitlimitálás mellett döntött.

Amikor ezt felvetettük a PKN-nek, azt a választ kaptuk, hogy „az ORLEN Latvija és az ORLEN Capital Csoport más cégei közötti kapcsolatok teljes mértékben megfelelnek az adózással kapcsolatos helyi és nemzetközi törvényeknek, előírásoknak és helyes gyakorlatoknak”.

„A kapcsolt felek közötti tranzakciók követik a multinacionális vállalkozások és adóhatóságok számára készített OECD transzferárazási irányelveket és a vonatkozó lett törvényi előírásokat.”

“Továbbá, a jelenlegi transzferárazási módszer bevezetése előtt konzultáltunk a lett adóhivatallal, amely később megvizsgálta a módszert, de semmilyen kifogást nem emelt.”

2015	Forgalom	Működési nyereség	Adózás előtti nyereség	Adó	Profithányad
URALCHEM Trading	1.133.125.557 €	29.629.382 €	4.517.272 €	2,61%	15,25%
RIMI LATVIA	785.281.263 €	32.576.721 €	4.623.326 €	4,15%	14,19%
MAXIMA Latvija	688.799.668 €	23.689.504 €	4.219.672 €	3,44%	17,81%
Latvenergo	521.145.687 €	104.043.884 €	8.465.000 €	19,96%	8,14%
ORLEN Latvija	459.731.414 €	2.758.410 €	420.759 €	0,60%	15,25%
Latvijas Gāze	444.690.000 €	37.586.000 €	4.274.000 €	8,45%	11,37%
NESTE LATVIJA	407.320.000 €	11.676.961 €	836.909 €	2,87%	7,17%
ELKO GRUPA	368.006.295 €	9.155.805 €	459.120 €	2,49%	5,01%

Circle K Latvia	358.176.954 €	25.809.423 €	3.970.233 €	7,21%	15,38%
LDZ CARGO	332.706.150 €	4.148.505 €	1.573.000 €	1,25%	37,92%
Összesen	5.498.982.988 €	281.074.595 €	33.359.291 €	5,11%	11,87%

Ki fizet adót Szlovéniában?

Társasági adó - 17%

GDP	38.570.000.000 €
Összes állami adóbevétel	14.100.000.000 €
Társasági adó	600.000.000 €
Magánszemélyeket terhelő közvetlen adók (pl. jövedelemadó)	2.000.000.000 €
Adó a GDP százalékában	36,56%
A társasági adó az összes állami adóbevétel százalékában	4,26%
A jövedelemadó az összes állami adóbevétel százalékában	14,18%
Társadalombiztosítási járulék összege	5.600.000.000 €
Társadalombiztosítási járulék százalékos aránya	39,72%
Árukat és szolgáltatásokat terhelő általános adók (forgalmi adó és ÁFA)	3.200.000.000 €
Összes ÁFA százalékos arányban	22,70%
Vám	2.000.000.000 €
Vám százalékos arányban	14,18%
Társasági adó a GDP százalékában	1,56%

Szlovénia is olyan ország, ahol a cégek láthatóan viszonylag kevéssel járulnak hozzá az állam adóbevételeihez. 2015-ben az állami bevételek mindössze 4,26% származott társasági adóból, 14%-a pedig a magánszemélyeket terhelő jövedelemadókból. Összességében a társasági adó a GDP 1,56%-át tette ki, ami a csoportot tekintve a második legalacsonyabb arány.

A teljes adóbevételhez viszonyítva a szlovén állam a többi országhoz képest kevesebb hozzáadottérték-adót és jövedéki adót szedett be. Az ilyen adókból származó bevétel inkább az OECD átlaghoz közelített.

A top tíz

A nyolc legnagyobb szlovéniai cég – két cég esetében nem találtunk adófizetési kötelezettséggel kapcsolatos adatokat – össznyereségük átlag 19%-át volt köteles adó formájában befizetni. Az átlag mögött azonban óriási különbségeket fedeztünk fel az adókötelezettségek terén.

Például konszolidált alapon nézve a Gorenje 2015-ben veszteséges volt, ám ennek ellenére 5 millió euró adót fizetett. A HSE Csoport közel félmilliárd euró veszteség után 20 millió euró adót fizetett. Amiatt, hogy mind a HSE Csoport, mind a különálló cég óriási veszteségeket könyvelt el (lásd alább), a szlovéniai top tízen belüli cégek összességében veszteségesek voltak 2015-ben.

A Gen-I Csoport 8,5 millió euró nyereséget könyvelt el, de ugyanazon évben 62 ezer euró adóvisszatérítést kapott az adóhivataltól. A Krka is egyike azon cégeknek, amelyek a jelentős nyereség ellenére pénzt kapnak vissza.

2015	Forgalom	Adózás előtti nyereség	Befizetett jövedelemadó	Profithányad	Adó az adózás előtti nyereség százalékában
Petrol Csoport	3.816.881.799 €	75.133.650 €	6.349.277 €	1,97%	8,45%
GEN-I Csoport	1.731.202.568 €	8.501.259 €	-62.402 €	0,49%	-0,73%
Mercator Csoport	2.612.418.000 €	26.797.000 €	2.014.000 €	1,03%	7,52%
HSE Csoport	1.224.011.025 €	-469.173.610 €	19.376.592 €	-38,33%	-4,13%
Krka Csoport	1.164.607.000 €	180.712.000 €	-1.449.000 €	15,52%	-0,80%
Revoz	1.027.310.000 €	12.915.000 €	N/A	1,26%	N/A
Lek Csoport	1.059.336.443 €	96.940.559 €	N/A	9,15%	N/A
Gorenje Csoport	1.225.029.000 €	-3.988.000 €	5.137.000 €	-0,33%	-128,81%
Telekom Csoport	729.543.000 €	64.000.000 €	661.000 €	8,77%	1,03%
OMV Slovenija	598.857.000 €	21.398.0000 €	3.398.000 €	3,57%	15,88%
Összesen	12.997.278.835 €	-183.789.142 €	35.424.467 €	-1,41%	-19,27%

Ha az adatokat külön-külön vizsgáljuk (azaz nem vesszük figyelembe a leányvállalatokat, melyek akár másik országban is lehetnek) hasonlóan nagy különbségeket tapasztalunk az adófizetés terén.

2015	Forgalom	Adózás előtti nyereség	Befizetett jövedelemadó	Profit-hányad	Adó az adózás előtti nyereség százalékában
Petrol	3.063.509.316 €	37.781.197 €	4.938.680 €	1,23%	13,07%
GEN-I	1.777.143.535 €	8.762.770 €	282.622 €	0,49%	3,23%
Mercator	1.403.504.000 €	392.000 €	327.000 €	0,03%	83,42%
HSE	1.303.650.513 €	-315.007.781 €	16.005.618 €	-24,16%	-5,08%
Krka	1.086.526.000 €	159.373.000 €	- 11.488.000 €	14,67%	-7,21%
Revoz	1.027.310.000 €	12.915.000 €	N/A	1,26%	N/A
Lek	849.413.493 €	126.008.177 €	N/A	14,83%	N/A
Gorenje	683.408.000 €	-3.057.000 €	1.050.000 €	-0,45%	-34,35%
Telekom Slovenije	634.105.000 €	41.179.000 €	199.000 €	6,49%	0,48%
OMV Slovenija	598.857.000 €	18.000.000 €	3.398.000 €	3,01%	18,88%
Összesen (-7,8)	10.550.703.364 €	-52.576.814 €	14.712.920 €	-0,50%	-27,98%

Gorenje

Mélyebben is megvizsgáltuk a Gorenje beszámolóit. Véleményünk szerint a cégnek különösen érdekes adókötelezettségei vannak.

Ugyan 2015-ben közzétették adófizetési kötelezettségeik egy részét, de a kimutatások részletes tanulmányozása során kiderült, hogy a befizetés nem társasági adó, hanem „egyéb adók” címén történt. A cégnek még azt is sikerült elérnie, hogy a befizetéseket és a nyereségjövőírást az előző években elkönyvelt veszteségekkel szemben könyvelje el. Ha mindezt figyelembe vesszük, akkor azt látjuk, hogy a Gorenje már öt éve egy fillér társasági adót sem fizetett a szlovén államnak.

Megkérdeztük a Gorenjét, hogy tényleg igaz-e, hogy a cég már jó ideje nem fizet társasági adót Szlovéniában. A cég nem kérdőjelezte meg megállapításainkat, ugyanakkor elmagyarázták, hogy a Gorenje kimutatásai a „külföldön fizetett adók levonására” vonatkoznak.

Krka

A Krka gyógyszeripari cégnek is említésre méltó az adótörténete. 2015-ben a Krka 11 millió euró adóengedményt kapott annak ellenére, hogy az adott évben jelentős nyereséget könyvelhetett el. Az előző évben a cég több adót fizetett, de az azt megelőző évben csupán 5%-os adókötelezettsége volt.

Az ötéves időszakot nézve a cég nyereségének 10,39%-át fizette be adó formájában, ez pedig jóval elmarad a szlovén törvényekben meghatározott adókulctól.

Megkeresésünkre a Krka azt a magyarázatot adta, hogy a 2015-ös adóvisszaigénylést az előző évi adótúlfizetés indokolta.

A Krka adóelőleget fizet az előző év nyeresége alapján. Ebben az esetben a következő év nyeresége alacsonyabb volt, ezért a túlfizetést visszakapták. A Krka azt is megerősítette, hogy a cégre vonatkozó adókulcs a kutatásra és fejlesztésre adott adóöszönzők miatt alacsonyabb.

Konklúziók

Tanulmányunk arra mutat rá, hogy az alacsony adókulcsoknak megvan az ára. Ha a cégektől nem folyik be elegendő bevétel, az állam kénytelen a költségeit más forrásokból fedezni. Az alacsony társasági adó magasabb adóterhet jelent a magánszemélyek számára és nagyobb adófizetési egyenlőtlenségeket eredményez.

A térség egészére jellemző, hogy a cégek általánosságban viszonylag alacsony adót fizetnek az adott országokban élő magánszemélyekhez és az OECD más tagállamaihoz képest.

Ez azt jelenti, hogy aránytalanul nagy adóteher nehezedik a magánszemélyekre részben azért, mert viszonylag magasabb adót fizetnek, részben pedig azért, mert több közvetett adót kell fizetni az áruk és szolgáltatások után.

A társasági adók minimalizálásáért folyó verseny megakadályozásának egyik módja az, ha európai szinten működünk együtt a cégeket terhelő adók egységes szabályozása érdekében. Véleményünk szerint a közép- és kelet-európai országoknak pozitívan kellene hozzájárulniuk a közös konszolidált társasági adóalap kialakítását célzó erőfeszítésekhez.

Az egyes országok top tízbe tartozó cégeit vizsgálva arra a megállapításra jutottunk, hogy jelentősek a különbségek a cégek által fizetendő nyereségadó mennyisége között. Ez részben azzal magyarázható, hogy sok országban működik az adókedvezmény intézménye, amelynek köszönhetően a cégek jelentősen csökkenthetik adófizetési kötelezettségeiket. Véleményünk szerint sokkal átláthatóbban kellene megmutatni, milyen ösztönzőket adnak az egyes országok.

Az a gyanú is felmerült bennünk, hogy a közép- és kelet-európai országok alacsony adókulcsai nem tántorítják el a cégeket az adóelkerülés és nyereség-áthelyezés gyakorlatának folytatásától, és bizonyítékaink vannak arra, hogy a térségben működő multinacionális cégek élnek is e lehetőségekkel. Ha szeretnénk jobban átlátni, hol és mennyi adót fizetnek a cégek, a térség országainak támogatniuk kell az országonkénti nyilvános beszámolási kötelezettség bevezetésére irányuló erőfeszítéseket.

A dokumentum az Európai Bizottság támogatásával valósult meg. Tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság véleményét, felelőssége a projektre nem terjed ki.